

Mit szólna Szent Jeromos, a könyvtárosok védőszentje?

A magyar művelődéstörténetben nem példa nélküli gondolat csupán azért megszűnteni egy kulturális épületet, mert a hatalom birtokosai úgy gondolják: „mi ezt is megtehetjük” Annak idején Aczél György is úgy gondolta, hogy a Nemzeti Színház következmények nélkül lerombolható. Talán furcsának tűnik, hogy az olvasótáborokra emlékezve a könyvtár átmeneti kilakoltatását és az épület más célokra történő átalakítását említtem. Talán írásom végére érve sikerül megértetni, miért teszem.

Azt gondolom, hogy velem együtt sokan megmaradtunk afféle XX. századi embernek, akik nehezen lépték át a mai korunkra oly jellemző XXI. századi globalizációs küszöböt. Elfogadva korunk multifunkcionális kulturális sokszínűségét, nem az elmúlt idők megélt és sokunk által létrehozott kulturális eseményei után nosztalgiazom. Sokkal inkább annak az intellektuális összetartozásnak a napról napra megélhető élményeit hiányolom, amelyek alapjain létrejöttek olvasótáboraink a könyvtár védőernyője alatt. A múlt század végi zaklatott világunkban sem voltak illúzióink. Tisztában voltunk vele, hogy a Bibó által emlegetett ”szabadság kis körei”-nek létrehozatala nem volt mindig kockázatoktól mentes. A hatalom nem jó szemmel nézte az úgynevezett ”másként gondolkodókat”. Ennek a másként gondolkodásnak volt hatvani centruma a könyvtár, a politikailag nem kívánatos emberek meghívásaival, a túlfűtött hangulatú találkozókkal, néhány rebellis atmoszférájú kiállítás megszervezésével, az évente vissza-visszatérő olvasótáborokkal, a késő estékbe nyúló izgalmas beszélgetésekkel, amikor *”esett szép szomorú fejékekkel négy-öt magyar összehajolt.”*

Az olvasótáborok abban az időben (a ’80-as években), bár gyerekeknek szerveztük, nem csak hozzájuk szóltak. Pedagógusok, érdeklődő szülők zárandokoltak ki Nagykökényesre egy izgalmasnak ítélt tábori előadás (Vekerdi László, Nagy Attila, Czine Mihály, Cs. Varga István és mások) meghallgatására. Őszinte érdeklődést kinyilvánító fiatal gimnazisták – sok esetben tanáraikkal együtt – megtöltötték a könyvtárat, amikor olyan vendéget hívtunk, akik a nyári olvasótáborokban már kivívták magukkal és mondanivalójukkal az érdeklődést.

Hiányzik a ma szédülten sodródó generációkból a szellemi együttlét igénye. Nem tud kialakulni az iskolán kívüli művelődés. Csak igen kevés olyan közösséget lehet felmutatni, amelyben örülni tudnak az odajárók az okos gondolatoknak, egy-egy kiállítás élményének és főleg egymásnak. Ennek hajléka volt a könyvtár Hatvanban, amit nagyon sokan a magukénak érezték és éreznek még ma is.

Félő, hogy azok a hatalmat gyakorlók, akik a döntéseket hozzák, talán éppen ezt a szellemi hajlék-meleg állapotot akarják megszüntetni. A gondolkodó emberek rendszeres találkozása újra veszélyes lehet, hiszen ők nem csupán afféle lelkes hivatásos bólogatók. Van véleményük, van önálló akaratuk. Nem elégednek meg a mindennapos örömmünnepekkel, fesztiválokkal.

Az olvasótáboroknak pontosan az volt a lényegük, hogy a fiatalokat ráébresszék a falakon, a katedrán, a szónoki pulpitusokon túli tág világra, a szép Weöres Sándor-i gondolatra: „*Alattad a föld, feletted az ég, és benned a létra*”. Azaz tanulj, gondolkodj, nézz szét a világban, keresd a miértekre a választ, hogy ne tudjon becsapni ez a „szép új világ”. Akarj több lenni attól, hogy csupán önmagad újratermelése és a bevásárló kocsitologatása legyen a célod.

Hatvanban tények bizonyítják, nincs szükség olyan alkalmakra, folyamatokra, színhelyekre, amelyeknek küldetése túlmutathat az egyszerű vegetáló létformán. Ezért nem kapott – csak „filléres” – támogatást az olvasótábor az elmúlt évtizedekben. Ezért marad minimális szinten a könyvtár könyvvásárlási kerete. Ebbe a képbe illik, hogy még ma is megmondják, milyen folyóiratot nem szabad előfizetni, kit nem ajánlatos meghívni. Minerva baglya újra csak tétova szárnycsapásokkal repkedhet a szellemileg is beszűkített éjszakában. Közben a főtéren harsog a sok pénzt felemészítő harsány közepszer, természetesen kultúrának álcázva és büszkén eladva. Ezzel is javítva a tömegek közérzetét. Hiszen a kultúra könnyen nélkülözhető, mert akiknek nincs, azoknak nem is hiányzik. Beérik az annak tetsző pótlékkal, a külsőségekre szorítókozó látványossággal és dekorációval. Az értékek közvetítése leszűkül néhány jeles képviselőre, akik belépési engedélyt kapnak ebbe a „szellemi határsáv” zónába. A tudást, a felkészültséget felváltotta a megbízhatóság. A helyi nyilvánosság pótlékként megérkezett az alternatíva nélküli média. A sokhangú megszólalást kiszorította a pórázon tartott trubadúrok hangja.

Ha valaha szükség volt olvasótáborokra, nyílt, demokratikus hangvételű, tudást és szakismeretet generáló hatásokra, napjainkban megint igen-igen nagy szükség lenne rájuk.

Az értékrendek válságának napi újratermelése közben pontosan azok nem jutnak el még a könyvtárba sem – nem hogy még olvasótáborokba! –, akiknek a legnagyobb szüksége lenne rá. Iskoláink csak tudást kérnek számon. Az ifjúság számára mindig is húzóerőt, hatékony motivációt jelentett az idősebb nemzedék, a tanáraik példaadása. Ma le lehet úgy érettségizni városunkban, hogy csak elvéve lát tanári példát a diák a könyvtári események látogatására.

Ha ideiglenesen is, de kikerül a könyvtár a település centrumából, akkor még az a kevés esély is elillan, amit a gyerekek spontán módon felmerülő látogatói ötlete jelentett eddig. És ha majd elérkezik az új PISA-felmérés eredménye, csak növekszik a meglepetésünk: miért romlott tovább a tanulók szövegértési készsége. A kisiskolások többsége még fogékony az olvasásra. Bekapcsolódnak a könyvtári irodalmi fejtörőkbe, játékokba. Lerajzolják a mesehősöket, megoldják az olvasmányélményekre épülő rejtvényeket. Gyakoriak az iskolából érkező csoportos látogatások, és nem ritka, hogy gyermek és szülője együtt jön a könyvtárba. Mindebből szinte semmi nem marad a középiskolás évekre.

Ez az igen megbecsülendő 14 éven aluli aktivitás ugyancsak veszélybe kerül a könyvtár ideiglenes kiköltöztetésével. És ha figyelembe veszem, hogy még ki sem írták azt a pályázatot, amely anyagi háttérrel adhatna a leendő új könyvtár építéséhez, akkor ez az

ideiglenes kiköltöztetés hasonlít a szovjet csapatok egykori ideiglenes Magyarországon tartózkodásához. Ezt a vészhelyzetet kiváltotta, hogy városunkban a teremteni kívánó akarat a könyvtár épületét alakítja át MULTIFUNKCIONÁLIS KÖZÖSSÉGI TÉRRÉ ÉS BEFOGADÓ SZÍNHÁZZÁ. A helyi demokrácia szellemében vitának nincs helye.

Hogy mit kíván az olvasók érdeke?

Hogy mindez kimeríti a társalmi tulajdon anyag kezelését?

Hogy ez az egész értelmetlen pazarlás? Mindez nem szempont!

A félreértéseket megelőzve: városunknak szüksége van az előbb említett intézményre, de nem ilyen áron.

Igen nagy baj, hogy mindez napjainkban megtörténhet. De ettől sokkal nagyobb baj, hogy létrejöhetett Magyarország egyik kisvárosában olyan helyzet, ami ennek a szándéknak teret ad.

Be kell látnom, mint egykori olvasótábori „ősbölcénynek”, hogy a könyvek által fejleszthető „arany öntudat” még nem tudott cselekvő erővé válni, és megálljt mondani ennek a példátlan cinizmussal koholt tervnek.

Következik az épület légkalapácsos szétzúzása, és a könyveknek a hajléktalanszállásra menekítése. De ne csodálkozzunk, hiszen a 2015-ös *Hatvani Kalendáriumban* megírták, hogy egy város főterére jobban illik a színház, mint a könyvtár.

Kevés volt az olvasótábor!

Kocsis István

Forrás: <http://konyvtarhatvan.hu/content/s%C3%A9ta-az-in%C3%A9zm%C3%A9nyben>